

دوای نهوهی

شانگه م

خوینده وه

مختم ماللهیی

شانوگهری (ژان) له سسین بهشدايهو، له نووسینی نووسری لاو کاک فهمی کاکه یه . ئسم شانوگهریهش نویره ی بهرهمسی کاک فهمیو یه کم شانوگهریهسی که ده که ویتنه بهر ده ست خوینهرانی کورد .

کات له شانوگهریه گه دا مه ودای گه مو ته نها نزیکه ی شه وو پوژیک ده خابه نیت، پرووداوی شانوگهریه که وهلس و کهوتسی که سانسی شانوگهریه که له کولانیکی کونسی پیش نه کهوتسو پرووده دات .. ده توانین بلیتین نووسر زور به وه ستایانه ویتنه ی پاله وانه کانسی شانوگهریه که ی کیشاوهو (کال

لچولیتو ، نهو ساختمانه ههرهس دههیتینو کانسی بیخه بنه ژیر ریکیفی شیخ کردنه وه وه بدهسته وه گیده خۆین ، وهک بلیتین : - رهگی / - ب = بوو . وو + وه = و - . لیره دا قه دی کاره که و فۆرمسی نیشانه ی - وه - له تاکه برهگی بو - دا ، سهری تیدا دهچن . له گه ل نه وه شدا که ریگه له قالبه کامله که نه گیراوه . که واته ره وای کارنیه که له باتی (بووه ته ..) بنووسری (بوته ...) .

ج - دیسان ههر له وشه سازیدا کاری - بوو - له گه ل پاش گری / وه / ی دووباره و بهر بهر مه دا ، له گریژنه دهچن ، به نیگابهک نه م ریژگانه گه مارووی زه نیمان دهن :

۱ - بو / وه / وه = بووه وه

۲ - ب / وه / وه = بووه

۳ - بو / وه = بووه .

باری زانستو سهرده می تیژه پرو ، ته نها ماوه به وه ده دا که ریژگه که له ده فی (بووه) دا خۆی بجه سپیتنه نووسینه وه ، چونکه قالبی - بووه - وهک (- بوته وه ، چۆته وه) که له مه وهر له سهری رویشتم به جارچی سهریان تیدا دهچن . قالبسی (بووه وه) ش زیده ره وی تیدا هه به ، چونکه دریژه بزویتی / وو / ی دوای - بوو - به زه بری بزویتنه که ی دی ده بیتنه وه به ده نگدارو سه ره تهای بره که ودهنگی / ب / وهک بره که ی گیر به چن ده هیتلن ، نیمچه بووری / وو / یان نیمچه ژیری - ا - له م نه لغوبیتنه دا هیمایان بو دانه تراوه ، وهک له وشه ی (چیا ، چوار) دا هه ستیان یخ ده گریژنو نانوسری (جیبا ، چووار) .

به خواستی نهو لئ کولینه وه به وه ها یخ وسته که

بنوسین

بووه = Biwewe

.....

بووه ته ..

نهووسین

بووه وه

بووه

بوته ...

بووه ته ..

بوته ..

دەر هوه بۆ نيوه پراستی کولانه که . بهوشهوه قاله و کچه که یو ههردوو کوره که ی دهر ده کرین . همه سالحی دراوسچی عهزه سمیل و فاته پهش ناحهزه کی دوورو دریزی هه میشه بی هه به له که ل مالمی عهزه دا، بۆ ئه ویش بانی همه سالح گفت به مالمی قاله ده دات که ژوو ریکیان بداتج . به لام گفته که ی ناباته سهرو دهر گای ئه و ژووره داخراوه بان بۆ ناکاته وه که ده بیت بیاندا تی مالمی قاله تاراده به که شاره زایان هه به دهر باره ی همه سالح و رابردوی له کولانه که دا، به لام ناچاره و په نا ده بنه به ری و ده چنه مالیان . ئه م په نا بردنه بی وه که په نا بردنه که ی دکتور (فاوست) ی پره میردی شانوگه ره به که ی (فاوست) ی (گوته) ی نووسه ری ئه له مانی وایه . دکتور فاوست خۆی و گیانی خۆی ده خاته ژیر ریکی شه بتان و خۆی ی بی ده به خشیت ، دوا ی ئه وه ی شه بتان به جوانی و راباردن و پین گه بیشتی مه به ست ، فاوست هه لده خرتین و له خشته ی ده بات . له نا کامیشدا فاوست هه موو شتی که له ده ست ده دات . همه سالحیش به زمانی لووس وه که شه بتان قاله هه لده خه له تینیت و ده بخاته سهر ساجی علی . فرمانی کوری قاله هه ر که ته مه ن چوارده ساله به لام بروای به گفت و سه کانی ی همه سالح نیه ، به لام بلی چی گه ر ئه و له ژیر ریکی باو کیدایه . .

مالمی قاله هه رگیز له مالی همه سالحدا ناسوده گی نابین و په لاریان تی ده گریت له لابه ن مالمی فاته وه . وه ههروه ها همه سالحیش چاو ده برینه نه سرینی کچی قاله و

به گویره ی بالا) خستو و بانی ته روو دایانی ناوه ، بۆ نمونه که ده بین فاته پهش ژنی عهزه سمیل و وه که ده بین همه سالح گوشت برزین و گوزه رانی خۆی به و پیشه به ده باته سهرو له هه مان کانی شدا وه که ناین پهروه ریک و ریز لچ گریکی نریتی باوو کون خۆی ده نوینیت . وه باخود ده روانیتته که سایه تی قاله له شانوگه ره که دا ، ده بین قاله باو که و قوما ر باشیه و عه ره ف خۆریشه ، بیگومان عه ره ف خۆی هه میشه بیسه هه رده م سه ر خۆشه و خاوه ن خۆشی نیه و ناگاداریش نیه ، وه قوما ر چی باشیه سه ر که وتن و دا که وتن ی ده که وینه سه ر ریکه وتی کو ترانه ، له بهر ئه وه ی قوما ر چی له کاتی یاری گردندا له سه ر میزی سهوز ، خۆی تاقی ده کاته وه به بی ئه وه ی پشت به تیوریکی تابه تی به سیتیت یاخود په چاوی رپرویکی ده سنیشان کراو بکات . له به شی ی به که مدا قاله ده گه ریته وه بۆ مالی خۆبان به لام مالی نادۆزینته و له بهر ئه وه ی خاوه ن خانو نیه و کریچه ، وه یاخود که وه که له لابه ره ی (٦) دا به سه ر زمانی خۆبه وه هاتو وه که ده لئ : « چونکه دهر گاکان هه موو له به که ئه چن . . هه موو شیان به دیوی ناو وه ده کرینه وه » وه که له م ووتیه ی قاله دهر ده که ویت هه موو ماله کانی کولانه که له به که ناستدا دهرین و هه موو شیان چونه ته نیو خۆبان هه موو دهر گاکانیان به ره و رووی دهره و ناخرینه سه ره شت . ؟

قاله له مالی عهزه سمیل کریچه ، بۆ شه و هه ر که ده گاته بهر دهر گاو ناگات هه موو شتو مه که کانیان له لابه ن مالی فاته وه فری ده درینه

دهر گای ژووره داخراوه که شیان بۆ ناکاته وه ، فاته بیسه له و دیوه وه تاو نه تاو تیک دهنگی بلند ده کاته وه و سه یان بۆ تی ده گریت ، له لابه کی تریشه وه کومه لیک له مندا لان له کولانه که دا هان ده داو فیتیان ده دا ناقسه ی هه لبه ستراو ئاراسته ی مالی قاله بکه ن .

ناکوکی و ناحزی سهختی نیوان مالی عهزه و همه سالح ده بیتته هۆی ئه وه ی که همه سالح دالده ی مالی مام قاله بدات و بیانگریته خۆی به پین ئه و په منده ی که ده لیت « دووژمنی دووژمنم دۆستمه » گه ر ئه م په منده لیره دا به ته واوه تی بشیت . ناحزی ی به رده وامی نیوان مالی عهزه و همه سالح له شانوگه ره که دا ده سنیشان کراوه وه که له لابه ره ی (٤٣) دا له سه ر زمانی فاته په شه وه هاتو وه که ده لیت « ئیره تان باشتره ؟ ئاخه ئیره نازانن همه سالح به ته مای چیه . . ؟ ئه وه سه ر سه ری به . . سه ر سه ری . . ئه مه چه ند ساله داوا ی کچه که م ئه کاتو نایده من . .

ئەوئىش ئىستى لەرقى ئىمە دالدى
داون . . « ئەو كچەي كەفاته دەلى
گوايە كچى ئەووە حەمە سالخىش
داواي دەكات ، ئايا دەبى ئەو كچە
كچى شەرىي كىبىت ؟ وەئايا دەبى
قالە تابۆي رەشىي پارچە زەويەكى
نەبىت لەئىوان مالى عەزەو مالى
حەمە سالخدا ؟

عەزەو حەمە سالخ وەك نمونەي
نووكەسىي سەر بەچىنى برژواي مام
ناوئەندى ، هەست بەبەرژوئەندىي
يەكتر دەكەنو دەستى هاتنو رىك
كەوتن بۆ يەكتر درىژ دەكەنو بۆ
ماوئەيەكى كەم ناكوكيەكانى خۆيان
لەئىتو دەبەنو ، گوايە كچەكەي فاتە
بەحەمە سالخ دەدرىت . . ئەمە
لەلايەكەووە لەلايەكى تىرەشەو مام
عەلىي براى قالە بۆشار دىت
تامال وئندالى قالە بۆلادى
بگەرئىتتەو ، بەلام قالە بىم
هەلوئىستە قايىل نايىت و سەور
دەبىت لەسەر ئەوئەي كەمالي حەمە
سالخ بىمىتتەو هەركە
ناخەزىشەتى . بەلام ئندالەكانى
قالە برىار دەدەن كە بگەرئىتتەو بۆ
لادى لەگەل مامە عەلىي ياندا . بىم
شەوئەيەش برىوا بەخۆكردن لەدلىاندا
جوكرە دەكاو ، لەزىر رىكىي قالەي
سەرخۆشى باوكيان دەرباز دەبنو
دەردەچنو رىو دەكەنە لادى . . بەو
هيوئەي كە بۆماوئەيەكى كەي نادىار
بگەرئىتتەو بۆ شار ، بەلام نازان كەي
دەگەرئىتتەو بۆ شار جارئىكى كە وەك
لەلايەرە (۷۰) دا لەسەر زمانى
عەلىيەو هاتووە دەلى :

« كەس نازانئى . . دواي سالىك . .
دوو سال . دەسال لەوانەيە هەرىك
نەكەوئى بۆت كە بگەرئىتتەو بۆشار .
ئەو لەسەر هەلوئى خۆت و
ئندالەكانت ئەوئەستى . . كە تاكو چ

رادەيەك سەوود لەو زەويە
وئەنگرەيت و بەرەمىكى باش
ئەهئىتتە دەس ، كەپئىي بئوانى
لەشارا خانوويەك دروست بىكەيت .
ئەمجارەشيان هەتا وەختى بۆ
شارهاتنت نەيەت ، ناهىلەم دىي بەجى
بەيتن . . « قالەيش وەلامى
دەداتتەو دەلى : « بەلام من جارئى
بەو رازى نەبووم كەشار بەجىي
بەيتم و بىم بۆلادى تاكو نەهئىلى
بگەرئىتتەو . . »

مالى عەزە حەز ناكەن ئندالەكانى
قالە رىو بىكەنە لادى . هەر بۆيەش
بەلئىيان دەدەنئى كە لەلادى گەرئەو
ژووئىكيان بەدەنئى بەلام ئەوان ناچنە
زىر بارى ئەو بەلئىيانەو وەك لەم
گفت و گوئەدا دەردەكەوئىت
كە لەلايەرە (۷۶ و ۷۷) دا هاتووە :
عەزە : (بەعەلى) كالى خۆم . .
كە گەرئەوئە مەن هەر نامادەم
ژووئىكانت بەدەنئى هەر بەحسابەكەي
جارائىش .

نەسرىن : ئەمجارەيان كە
گەرئەوئە . . ژوو بەكرئى نەسرىن ،
چونكە خانوو دروست ئەگەن . .
ئىمەش وەكوو ئىوئە خانوومان ئەبى .
ئەمە هەموو دەربارەي ناوئەرۆك
بوو كە باسما لىوئە كرد . بائىستاش
بىئىنە سەر باسى هونەرى و تەكنىكى
نووسىنى شانۆگەرەكەدا .
بەكارهئىنانى (كۆرس) لەشانۆگەرىدا
وەك دەربىرىي بىرو باوئەرو دەنگى
نووسەر دىتتەكايەو لەسەر شانۆدا ،
بەتايەتى لەشانۆي يۆنانىي كۆندا ،
كە زۆر جار نووسەرانى ئەو
سەردەمە (كۆرس) يان بەكار
دەهئىنا لەشانۆگەرەكانياندا . لە
شانۆگەرىي (مېدىا) دا (يۆرپىدس)
كۆرس بەكار دەهئىتتە وەك
هەلوئىست و دەنگى نووسەر خۆي .

(يۆرپىدس) پشتگىرىي (مېدىا)
دەكات رىو بەرۆوى مېرەدەكەي
كەزنى بەسەر دەهئىتتە . بىم
شەوئەيەش ژنە سەركردەي كۆرس
دىتتە قەو دەلى : « [هەر شتىك
داوا بىكەيت] بۆتى چى بەجىي دەكەم
ماف لەگەل تۆدایە ئەي مېدىا لە
تۆلە سەندنەوئەت لەمېردەكەي
خۆت » (۱) . لە هەمان كاتىشدا
نووسەر دەنگى نارهزايى
دەردەبىرئىت بەرۆوى (مېدىا) دا ، كە
(مېدىا) لەرقى مېردەكەي هەردوو
جگەر گوشەكەي خۆي دەكوئىت .
ژنە سەركردەي كۆرسىش وەك
دەنگى (يۆرپىدس) خۆي ئەم كارەي
(مېدىا) بەشتىكى نارهوا دادەنئىو
دەلئىت : « ئەي كەساس ، ئايا دىك
لەبەردە ياخود لەئاسن تادوو
ئندالەكەي خۆت بكوئىت ، ئايا چۆن
دەستت لەو دەچىت كە لەبەر
بومى گوشت و خويئى خۆتەو
هاوردوويشتەتە ژيانەو ، ئايا
بەدەستى خۆت هەردوو كيان
دەكوئىت !!! » (۲) .

ئەمە دەنگى يۆرپىدسە كە بەزمانى
كۆرس و سەركردەي كۆرسەو
هاتووە . لەبەر ئەوئەي پالەوانىي
شانۆگەرەكە (مېدىا) ژنە لەبەر
ئەوئەي كۆرس لەپازدە ژن پىك
هاتوون ، ئەمەيش وەك تەكنىكىي
چەسپاو لەسەردەمى يۆنانىي كۆندا
بەكاردەهئىنا ، گەر پالەوانىي
سەرەكەي شانۆگەرەكە ژن بووايە
كۆرسىش لەژن پىك دەهات ،
وئەگەر بەپىچەوانەوئەيش پالەوانىي
سەرەكەي شانۆگەرەكە پىاو بووايە
كۆرسىش لەپىاو پىك دەهاتن .

و (ئىسخلۆس) كۆمەلئىك
(جوقە) بەكاردەهئىتتە
لەشانۆگەرىي (فارسەكان) دا ،

وهنم کورسه‌یش له‌دارو ده‌سته‌نه‌ی پادشای فارس (داریؤس) پیک هاتون . شانۆگهریه‌که‌یش له‌دوای جهنگی (سلامیس) تی نیوان نه‌تیناو فارس رووده‌دات . له‌و جهنگه‌شدا فارسه‌کان ده‌شکینه‌وه دارپوشیش له‌و شه‌رهدا ده‌کوژریت . کورسیش به‌زین و تیشکاندن و ولاته‌که‌بیان ده‌گه‌ریتنه‌وه بۆ و بستی خواونده‌کان وه‌ک نووسه‌ر خۆی ده‌به‌ویت . بسم شتیه‌یه‌ش (ئیسیلوؤس) کورس ده‌خاته‌قه‌ر ده‌لین :

« ئای .. ئای زیؤس مولک هر بۆتویه . به‌راستی سوپای فارسی له‌خۆبای ی به‌زماره زۆری خۆپانه‌وه‌ت ویران کرد ، وه‌خه‌م و خه‌فت و که‌سه‌سایت له‌شاری سوساو نه‌که‌باتاندا بلاو کرده‌وه ! .. چه‌ند ژن به‌شداریی خه‌م و خه‌فته‌مان ده‌که‌نو به‌خه‌ی خۆبان داده‌دین به‌ده‌ستی نهرمیان .. » (۳) .
ئه‌مه دوو نمونه‌ی به‌کاره‌یتانی کورس بو ، وه‌ک له‌سه‌رده‌می بۆنانی کوندا نووسراونه‌توه . به‌لام ئیتمه بۆمان نیه به‌کاره‌یتانی کورس وه‌ک باوه به‌سه‌ر کاک فه‌میدا بیه پینین به‌زۆر . بزاین کاک فه‌می چۆن کورسی به‌کاره‌یتاوه له شانۆگهریه‌که‌یدا ، له شانۆگهریی (ژان) دا کورس له‌دوو به‌ش پیک هاتوه ، هر به‌شیکیش له‌و دوو به‌شه قسه‌کانیان به‌په‌چه‌وانه‌ی قسه و بۆچوونی به‌شه‌که‌ی تریانه . به‌شی به‌که‌م له کورس له‌مندالانی گه‌ره‌ک پیک هاتوو و به‌فیتی فاته ره‌ش له‌کولانه‌که‌دا ده‌نگ بلن‌د ده‌که‌نه‌وه به‌مه‌به‌ستی ته‌نگ پس هه‌لچینی مالی قاله . به‌لام کومه‌لی دوهمی له شانۆگهریه‌که‌دا نازاین

کین و ته‌مه‌نیان چه‌نده ؟ به‌لام نه‌ونده ده‌زاین به‌په‌چه‌وانه‌ی کومه‌لی به‌که‌م لایه‌نگری مالی قاله ده‌که‌نو ئاسۆی به‌فرانیا بۆ روون ده‌که‌نه‌وه . کومه‌لی کورسی به‌که‌م له دیوی کولانه‌وه ده‌نگیان به‌رز ده‌بیتته‌وه به‌ین ئه‌وه‌ی بینه‌ر بیان بیتی ، به‌لام کومه‌لی کورسی دوهم نووسه‌ر روونی نه‌کردۆته‌وه که ئایا دیتنه‌سه‌ر شانۆ یاخود نا ؟

ئیتمه ده‌زاین که شانۆ هر له‌دیر زه‌مانه‌وه ، وه‌ک هه‌موو به‌شه‌کانی که‌ی هونه‌ر خۆی له‌شتیه‌ی ئاسایی و فۆتۆگرافیه‌ت دوور خستۆته‌وه (به‌لام ده‌بیتت مه‌به‌ست له‌واقعه‌وه بۆ واقیع بیت) ، بۆیه زۆر جار هونه‌ری شانۆ له‌شتیه‌ی ده‌برینی ئاسایی لایداوه بۆ گه‌یرانه‌وه‌ی واقیع ، به‌شتیه‌یکی ده‌برینی نا ئاسایی . ئه‌مه‌ش بگه‌ر هه‌ر له‌سه‌رده‌می میرو بۆنانی کونه‌وه تاکو ئه‌مرۆی ئیستامان . شتیه‌ی ده‌برینی نا ئاسایی به‌تایبه‌تی له‌شانۆگهریه‌کانی بیراندیلۆو ستراندیرک خۆی به‌زه‌قی ده‌نوینیت . وه‌ئه‌گه‌ر بیت و شانۆگهریه‌کانی و لیام شکسپیریش وه‌ر بگرین ده‌بینین زۆر جار له شتیه‌ی ده‌برین به‌جۆریکی ئاسایی خۆیان لاداوه ، ئه‌ویش به‌ده‌ره‌کوونی گه‌لج شتی نا ئاسایی پۆزانسه‌ی ژبان له‌سه‌ر له‌سه‌ر ته‌خته‌ی شانۆ ، وه‌ک ده‌ره‌کوونی جلفر (مهرج) تارمایی و جنۆکه‌و جادو گه‌رو گه‌لج شتیاوی تر له‌م بابه‌تانه‌وه ..

ده‌توانین هه‌ندێ ئه‌و لایه‌نانه‌ی که شانۆگهریی (ژبان) دا هه‌ن و شتیه‌ی نا ئاساییان گرتۆته‌وه خۆیان به‌کوژی ده‌سنیشانیا بکه‌بن . به‌تایبه‌تی که‌ کورسی به‌که‌مدا

ده‌رده‌که‌ویت ، که ده‌نگ ده‌نگی مندالانه‌و به‌شتیوی هه‌لبه‌ستیک له کولانه‌که‌وه به‌م شتیه‌یه‌ ده‌لین :

کچه هه‌تیویک دایکی نهمایی
ئهمرو ئهم مال و سبه‌ی ئهم مال کات
که که‌سی نهمی رووی خۆی لسی
تال کات
ساتووشی پۆزی ره‌شی خۆی نهمی
نه‌ک کچ مام بۆلیس کچ پنه‌مه‌ر بئ

ئه‌م ده‌نگه‌یش بۆ سێ جار له‌لایه‌ن کورسی مندالانه‌وه بلن‌د ده‌بیتته‌وه له شانۆگهریه‌که‌دا .

وه‌یاخود کورسی دوهم به‌ک ووته له شانۆگهریه‌که‌دا بۆسێ جار ده‌بلتینه‌وه ، که‌ویش به‌م شتیه‌یه‌به‌ :

ده‌ بئ بگه‌نه .. ده‌ بئ بگه‌نه .. کچی
پتواس
ته‌نھا له‌ پیکه‌نیتتا .. چرۆکان ده‌م
ئه‌که‌نه‌وه

ده‌ بئ بگه‌نه .. ده‌ بئ بگه‌نه .. کچی
پتواس
ته‌نھا له‌ پیکه‌نیتتا . خوا ملوانگه‌ی
گوله‌مبێخه‌ک

به‌دلداره‌کان ئه‌به‌خشی ..
ته‌نھا له‌ پیکه‌نیتتا .. پتواسه‌کان مزر
نهمی
ته‌نھا له‌ پیکه‌نیتتا .. خه‌وی هه‌زار
ساله‌مان

له‌بار ناچی ..

ده‌ بئ بگه‌نه کچی پتواس .

وه‌یاخود شتیه‌ی ده‌برینی نا ئاسایی له‌ گه‌یرانه‌وه‌ی خه‌ونه‌که‌ی فه‌رماندا له‌سه‌ر شانۆ ده‌رده‌که‌ویت ، وه‌یاخود له‌و په‌ل هاویشته‌نه‌دا بۆ مالی حه‌مه‌ سالح .. وه‌یاخود که‌ قاله له‌به‌شی به‌که‌مداو له‌ لاپه‌ره (۸) دا

که فسه ناراسنه‌ی جماور ده‌کات .
وه‌باخود له لاپه‌ره (۱۰) دا ئەم گفتو
گۆیه به‌شێوه‌یه‌کی نااسای ی روو
دمدات .

عززه سمیل : بیستمکوی ناموئ
(به‌ئاوازه‌وه)

قاله : بیستمکوی نامدهئ (به‌ئاوازه‌وه)
عززه سمیل : بیستمکوی (به‌ئاوازه‌وه)

وه هه‌روه‌ها که فه‌رمان مندا له‌کانی
گه‌ره‌که‌که گوايه ده‌داته به‌ر
چه‌مماخه .

دەرچوون له شێوه‌ی دهربرینی
ناسای ی روژانه وه‌ك خۆی و
کردنه‌بهری به‌رگیکێ نااسای
به‌بالای شانۆدا به‌دوو لایه‌ن
ده‌رده‌که‌وێت ، به‌که‌م به‌لایه‌نی
تیکستی شانۆ دووه‌م به‌لایه‌نی
باری دهره‌یتان و جۆری هه‌لسو
که‌وتی که‌سانی شانۆگه‌ریه‌که .
دهربرینی نااسای به‌لایه‌نی تیکستی
شانۆه له‌سه‌ر شانۆدا له‌م
چه‌رخه‌ماندا به‌و نمونه
له‌شانۆگه‌ریه‌کانی شانۆگه‌ری
نوسی ئەسه‌پانی (ئەلیخاندرۆ
کاسونا) دا به‌دی ده‌کرێت .
وه‌شێوه‌ی دهربرینی نااسای
به‌لایه‌نی تیکست و باری دهره‌یتان و
جۆری هه‌لسو که‌وتی که‌سانی
شانۆگه‌ریه‌که له‌م چه‌رخه‌ی ئیمه‌دادوو
رێبازی سه‌ره‌کی له‌به‌ره‌مه‌کانیاند!
ده‌بخه‌نه روو ، به‌که‌میان رێبازه
نامۆیه‌که‌ی (تفریب) (پرتۆلد
بریخت) وه‌ دووه‌میشیان رێبازی
بچ‌هووده‌یی (عبث) به‌کانه .

ناتوانین به‌هۆی تاقه به‌ره‌مه‌یکه‌وه
کاک که‌می بخه‌ینه ئێو شووره‌ی
به‌کێک له‌م قوتابخانه . به‌لام
داتاشین به‌لای (بچ‌هووده‌یی) دا

له‌شانۆی (ژان) دا تاراده‌یه‌ك خۆی
ده‌نوینیت ، وه‌ك له لاپه‌ره (۱۱) دا
به‌زمانی قاله‌وه هاتوووه :

قاله : ئەحه‌ی گویم برسینه خۆل
بخۆ . هه‌ر بیخۆ هه‌ر ته‌واو نابین ،
بیخۆی یانه‌یخۆی هه‌ر نه‌یه‌ته خۆل
.. ژبان ئەموکاته خۆشه که‌ژان بچ .
ژبان ئەموکاته خۆشه به‌عیله‌ته‌وه
بییه‌ته سه‌ر .

ئەم ده‌نگه من به‌ده‌نگی قاله‌ی
به‌ته‌نیا نازانم . به‌لکو به‌ده‌نگ و
هه‌لوستی نووسه‌ری ده‌زانم .

هونه‌رمه‌ند وه‌ك تانیک له‌نێو
نه‌ته‌وه‌که‌یدا ، به‌هه‌موو توانا به‌که‌یه‌وه
خواستو ئاره‌زووه‌کانی میله‌ته‌که‌ی
له هونه‌ره‌که‌یدا ده‌رده‌برێت و
به‌ره‌مه‌کانیشی ره‌نگدانه‌وه‌ی
هه‌لچوون و داچوون و هه‌لسو
که‌وتی ژبانی روژانه‌ی
میله‌ته‌که‌یه‌تی ، هونه‌رمه‌ندی
راسته‌قینه‌یش ئه‌و هونه‌رمه‌نده‌یه‌که
بتوانیت به‌ته‌واوی پالپشتی
نه‌ته‌وه‌که‌ی بکات و هه‌ولێ سه‌ر
به‌رزبان بدات وه‌ك به‌شیکێ گرنگی
کۆمه‌لگای مرۆفایه‌تی سه‌ر رووی
ئەم زه‌مینه‌به‌مان ، وه‌ك (پاقیل
کورین) ی رووسی ده‌کێت
« هونه‌رمه‌ندی نه‌ته‌وه په‌رستی
په‌سه‌ن ئه‌و هونه‌رمه‌نده‌یه
که‌به‌یوه‌نده‌یه‌کی به‌ره‌ته‌ی
به‌چه‌رخه‌که‌یه‌وه ده‌یه‌سه‌یتته‌وه ،
ده‌رك به‌چاره نووسی میژووی و
ئامانجه میژوویه‌کانی و په‌وتی
ده‌کات ، وه‌خۆی به‌به‌ره‌وه‌نده‌یه
به‌رزه‌کانی نه‌ته‌وه‌که‌ی ته‌رخان
ده‌کات ، وه‌بیر و باوه‌رو هه‌سته‌کانی
به‌زمانی نه‌ته‌وه‌که‌ی
ده‌رده‌برێت » (۴) .

هونه‌رمه‌ند و نووسه‌ره پابه‌بلنده
به‌رزه‌کانی جیهان هه‌موویان له‌پیش
هه‌موو شتی‌کدا ئاوێنه‌یه‌کی بیکه‌ردی
مللیه‌ته‌کانی خۆیان . توکستی و
دیه‌ستۆفسکی و چیخۆف و گۆرکی
ئاوینه‌ی بچ‌گه‌ردی میله‌تی رووس
سه‌رده‌می خۆیان بوون .
وه‌هه‌رکه‌ستیک له هه‌ره‌سه‌رده‌میکدا
به‌هویت به‌ته‌واوی له‌ژبان و هه‌لسو
که‌وتی میله‌تی رووس شاره‌زای
په‌یدا بکات له‌کۆتای چه‌رخه‌ی
نۆزده‌هه‌م و سه‌ره‌تای چه‌رخه‌ی
بیستمدا ، ده‌توانیت به‌هۆی
به‌ره‌می ئه‌و که‌ له‌نووسه‌رانه‌وه
شاره‌زایه‌کی ته‌واو به‌چنگ
به‌یتیت . هه‌روه‌ها به‌ره‌مه‌کانی
(پلاک) ره‌نگدانه‌وه‌ی باری ژبانی
کۆمه‌لگای میله‌تی فه‌رنسیه
له‌سه‌رده‌م خۆیدا . وه (دۆن
کیشۆت) که‌ی (سیرفانتس)
ره‌نگدانه‌وه‌ی سه‌رده‌می سوارچاکی
سه‌ده‌ی هه‌فده‌هه‌می میله‌تی
ئەسه‌پانیه . نووسه‌ره یۆنانیه
کۆنه‌کان و (ئەلیاده) که‌ی (هۆمیرۆس)
ره‌نگدانه‌وه‌ی بیرو هۆشو هه‌لسو
که‌وتی نه‌ته‌وه‌ی یۆنانی کۆن و گه‌ر
بیتو هه‌ر به‌ره‌مه‌یکێ ئه‌ده‌بی
بتوانیت پر به‌پیتستی خۆی وێنه‌ی
میله‌تیک بکێشیت ، ئه‌وه له
ئەنجامیشدا ده‌توانیت سنووری ئه‌و
میله‌ته‌ بپێت و بیته به‌ره‌مه‌یکێ
به‌پێزی جیهانی مەزن . زۆر راسته
که سیرفانتس کاتی خۆی دهرباره‌ی
(دۆن کیشۆت) که‌ی نووسیه‌تی و
ووتویتی « واده خه‌مڵینم که هیچ
میله‌تیک یاخود زمانیک ناییت که
په‌رتووکه‌که وهره‌گیرنه سه‌ری » (۵)
سیرفانتس راستی فه‌رموووه
ئێستاکی ئەم رومانه وه‌گیراوه
سه‌ر زۆربه‌ی زمانانی جیهان

(بهلام به داخه وه ئیستاکى سرفانتس نه ماوه و مردوو و ، له وه ناگادار نیه که پهرتوو که کهى وهرنه گيرراوه ته سهر زمانى کورد . . !) گهر نووسهرىک نه يتوانى نووسهرىکى نه ته وهى ی بيت ، شه وه له ناگاميشدا ناتوانيت نووسهرىکى جيهانىش بيت ، بهلام بهرهمى نه ته وهى ماناى شه وه نیه که مهحلى شويى ئاسۆ تهسک بيت ، گهر نووسهرىک دهستى دایه نووسينىک ده بيت شه وه له ميشکى خويدا دابيت که له سهر نه ته وه کهى و بونه ته وه کهى ده نووسيت . وه شه و شته يش نابيت له بىرى خوى بهرته وه که شه و نووسينهى بوى هه به وهر بگيررته سهر زماناسى بيگانه ، له بهر شه وه يش ده بيت به شيوه به کهى و ابنووسرته وه تا کو ميلله ته کهى خوى ميلله ته کانى که يش چيژى لى وهر بگرن . بۆنموونه (ئه لىاده) و (دۆن کيشۆت) و (ههروناشتى) و (زۆرباى بۆنانى) هه موو ميلله تانى جيهان تىکرا وهک بهک چيژيان لى وهر ده گرن . ئيمهى کورد له مه يدانى چيروک نووسيندا ، نووسينى ومان هه به ، ته نانه ت نهک ميلله تانى جيهان ، به لکو بگره خوينه رانى کورد يش لىيان لى ناگهن . من له و بروا به دام که چيروکى وه همان هه به که به ناوى نوچى خوازيه وه نووسراونه ته وه بيت و وهر بگيرد رينه سهر زمانى ئىنگليزى و (جيمس جويس) و (وليم فولکمر) و (فرچينيا وولف) که نه مانه به داهينه رى چيروکى تازه داده نرين ، بيت و زيندوو بینه وه شه وه چيروک کورد يانه بخرينه بهر ده ستيان ، له و بروا به دام که نه وانيش هيجى لى تى ناگهن !

هه مان باس يش ده باره ی به شتىکى شيعرى نوچى کورد يش ده ووتر يت . . له وان به بلين بۆ له باسه که مان ده رچو وین و شه وه موو شىيرو ريو به مان هينايه وه ؟ منيش ده ليم که نووسه رى (ژان) توانيو به تى به زمانى پر له ماناى نه ته وا به تيه وه بهرهمه کهى بنووسينه وه ده باره ی په بونه دى رۆژانه ی کۆلانىکى دو اکوتوى ميلله ته کهى بدويت . شه مه يش شتىکى زۆر جوانه له لایهن نووسه ره وه ، وه خوينه رى کورد يش که بهرهمه که ده خوينيته وه لى تى ته ده گات و هه رکه په مزيشه چيژيشى لى وهر ده گر يت و به بهرهمه تىکى کار بگه رى داده نيت و پيرو زبايش له نووسه ر ده گات له بهر شه وهى که توانيو به تى باس تىکى زۆر گرنگ ده بر يت و بيه ساته بهر ده م خوينه ران . . بهلام چيژ وهر گر تى له م بهرهمه به ته نها له ميلله ته کهى نووسه ر تى نا به ر يت ، وه گه ر بيت و شه م بهرهمه وهر بگيررته سهر هه ر زمانىکى بيگانه ، هيج که س له و ميلله تانه چيژى لى وهر نا گرن و به بهرهمه تىکى وای داده نين که ده باره ی په را ويزى واقع و راسته قينه ده دويت نهک ده باره ی واقع و راسته قينه . . بهرهمه تىم و مژ يا خود بهرهمه په مزى و هيمایى مەرج نیه که وا بنووسرته وه ، که وهک له زوور تىکدا بيت وه هيج کليلىک نه ته وانيت ده رگای بکاته وه . شيعره شه م و مژاويه کانى (ئيليو ت) پتووستى بهرۆشنبيره کهى زۆر هه به ، تا خوينه ر به وهى شه و رۆشنبيرى به وه بتوانيت لى تى بگات . وه يا خود بهرهمه په مزیه کانى (فرانز کافکا) زۆر به ی خوينه رانى ميلله تانى جيهان خوينه رى قوول - لىيان تى ده گهن

(هه رکه هه ر که سه و به چۆرىک بۆيان ده چيت) . سهره راي شه وه موو مژانه ی که تايادا نووم بوونه ، وهک په بکه رىکى نيو دوو که لىکى چى خوينه رىک خاوه ن رۆشنبيره کهى باش بيت ، گه ر به چا ویش نه بيت بهلام بهرهمه ته کووتى ده ته وانيت هه ست به قه واره ی په بکه ره که بگات . (مه کسيم گورکى) هه ر که داهينه رى قوتابخانه ی ريبالزمى سۆشاليس تيه بهلام چيروکى رهمزىشى نووسيه ته وه له کاتى خويدا ، وهک له کورته چيروکى (گوران به که ده باره ی بالنده ی ره شه با [اغنيه عن طائر النوء]) ده رده که ویت . له م چيروکدا بالنده ی ره شه با به نيو هه لچوونى سروشتدا بچ ترس ئاسمانى پان و به رين ده بر يت « شه مه به بالنده ی ره شه با بچ باکانه به نيو چه خماخه دا و به يان ده باره ی سوور ده دا ده دات له شه قه ی بال ، په يام نيزى سهر که و تى هاوار ده گات :

— زريان يا زياتر هه لکا ! . . » (٩) شه م کورته چيروک به تام و چيژ ه ساکاره ، هه رکه به شيوه ی هيماو په مزيه تيش نووسراوه ته وه ، بهلام خوينه ر له هه موو کونجىکى جيهاندا لى تى تيده گات ، هه موو که س ده زانيت بالنده ی ره شه با په مزه بۆ چينىک يا خود ده ست و کومه لىکى تايه تى ديار بگراو .

له کۆتاييدا به و په رى دلنباى و بسراوه ده ليم نووسه رى شانۆگه رى (ژان) به سه ره تايه که سهر که و ته وانه وه ده ستى پىن کردوو هيوای بهرهمه ی به يژو بوخته ی کهى لى ده که بن بۆ شه وه کتبخانه ی

کوردی و تهختی شانتومان
مره می دهوله مهند بیت ●

بهرایزه کان

- (۱) مجله الاقلام ، العدد ۵ السنه
التاسعه ۱۹۷۳ ، مسرحية
(میدیا) له نووسینی نووسه ری
یونانی (یورپیدس) ،
وهرگیترانی : کمال ممدوح
مهدی ، ل ۷۷ .
- (۲) سه رچاوی پیشوو ، ل ۹۰ .
- (۳) الفرس والضرعات . (۵) مجله افاف عربيه ، السنه

نووسینی نووسه ری یونانی
(ئیسخلۆس) ، وهرگیترانی :
دکتور ابراهیم سکر ، الدار
المصریه للتالیف والترجمه
اغسطس ۱۹۶۶ ، ل ۴۶ .

- (۴) الواقعيه الاشتراکيه فسی
الادب والفن ، نووسینی کومه له
نووسه ریکن سو فیه تسی ،
وهرگیترانی : محمد مستجیر
مصطفي ، دار الثقافه الجديده
القاهره ۱۹۷۶ الطبعه الاولى ،
ل ۹۴ .
- (۶) مولد انسان (قصص مختاره)
له نووسینی : مه کسیم گورکی ،
وهرگیترانی : غائب طعمه فرمان ،
دار التقدم موسكو ، پروانه
کورنه چیرۆکی (اغنیه عن طائر
النوء) ل ۳۰۳ .

الخامسه ، العدد (۲) تشرین
الاول ۱۹۷۹ ، دون کیخوت
ودون جوان ، نووسینی :
سيزاری روفینسکی ،
وهرگیترانی : عدنان المبارک ، ل
۷۵ .

قوتابخانه میلیایه کان چه دند
دهرفه تینکی نوین شویش به سدرکردایه قی
سدرۆکی تیکوشهر
هدام حسین به دی هیئاون

چوونه قوتابخانه میلیایه کان
شامانجه نیشتمانی ونه ته وهییو
مروفا په روه ری په کافی هه گه ته که
ده هیئاوته دی